

Tuotantopanosten saatavuus ja Lapin maataloustuotannon omavaraisuus

Csaba Jansik

Huoltovarmuus seminaari - 26.5.2026

Riski- ja häiriötekijät – kansainvälinen ja kansallinen taso

Kyberturvallisuus

Kysyntä ja tarjonta tasapaino

Lakot

Sodan vaikutus

Itämeri

Logistiikka-häiriöt

Kriittiset panokset

Sähkökatkot

Toimitus-vaikeudet

Tulipalot

Konttipula

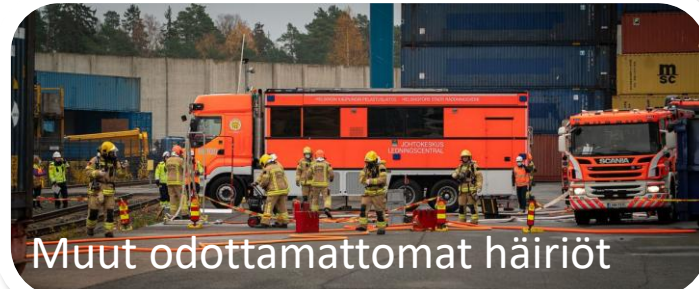
Sodan vaikutus

Inflaatio

Taudit ja pandemiat

Muut odottamattomat häiriöt

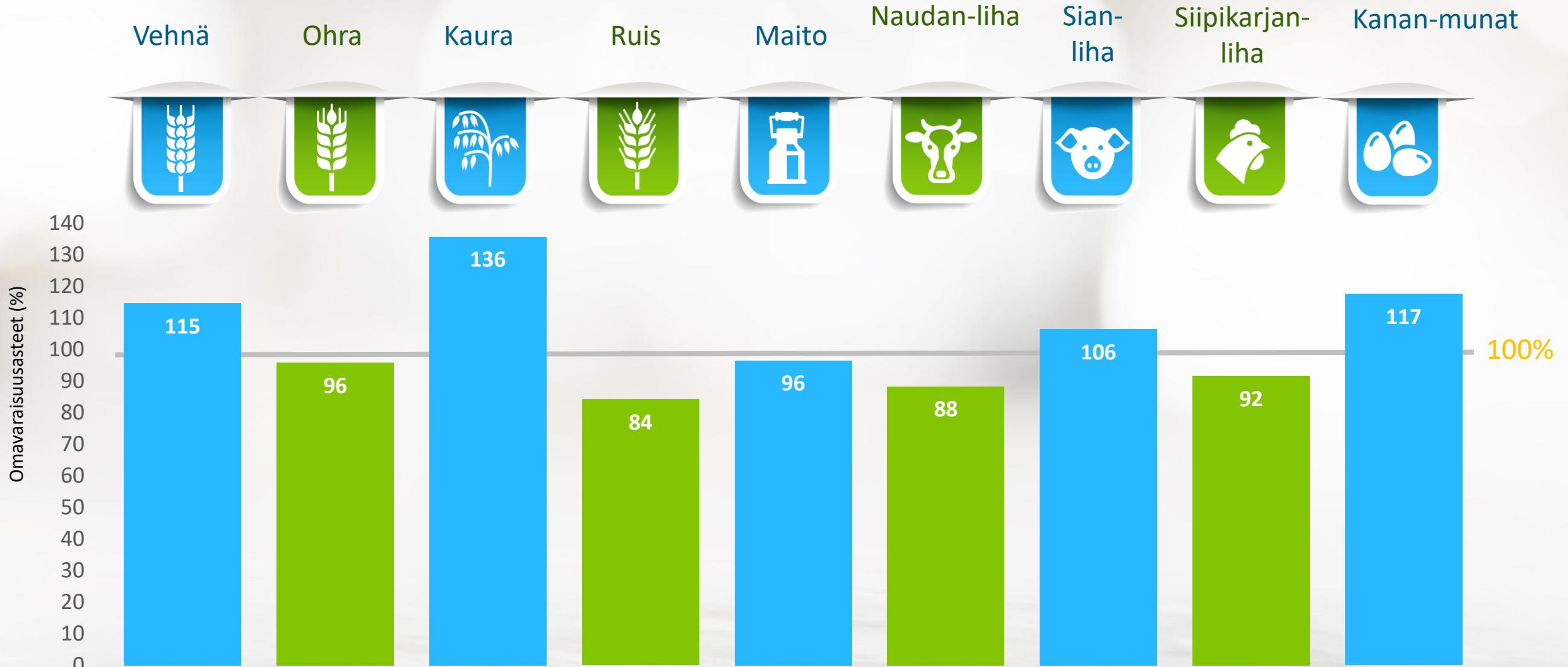
Kauppasodat ja protektionismi

80%

elintarvikkeiden kotimaisuusaste vähittäiskaupassa

Maataloustuotteiden omavaraisuusaste

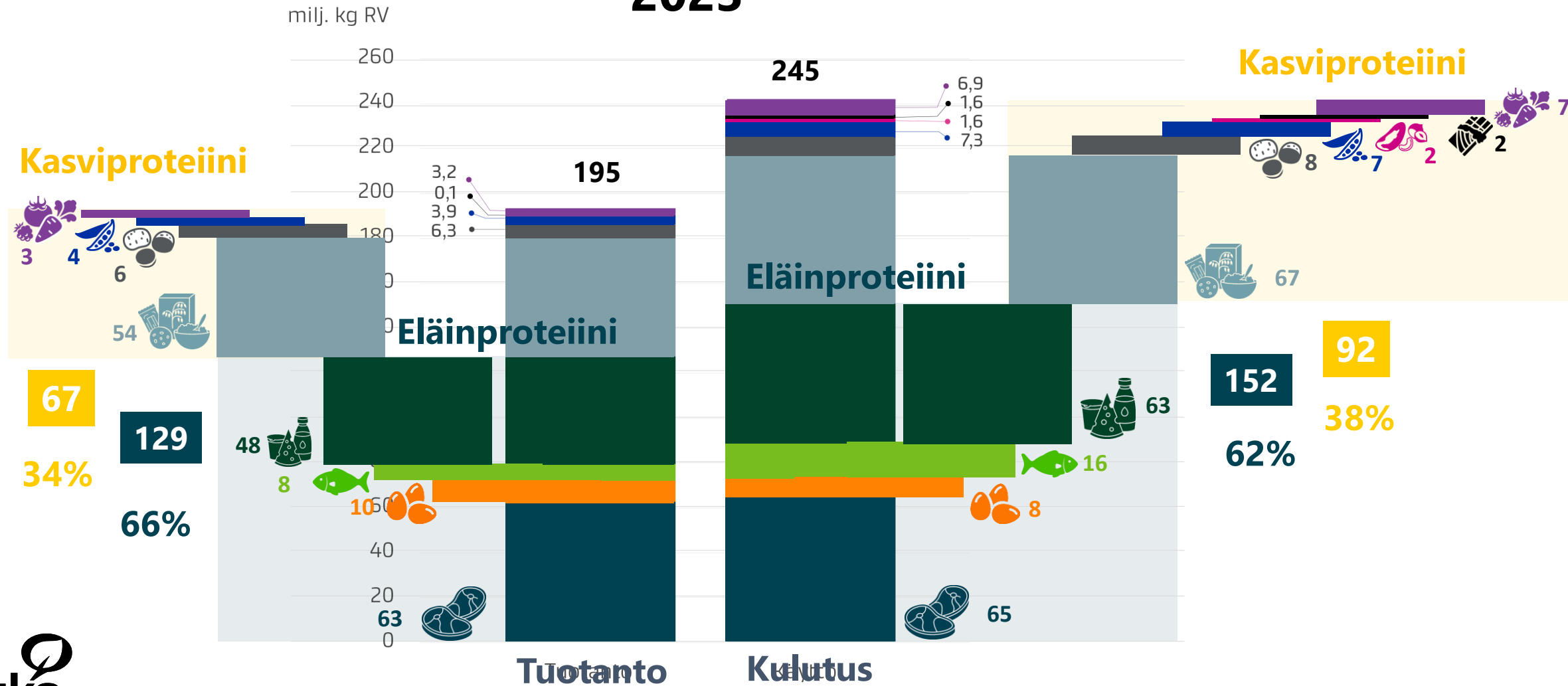

Lähde: omat laskelmat Luonnonvarakeskuksen ja Kantar TNS Agrin aineistoa käyttäen. Huom.: omavaraisuusasteen (self-sufficiency rate, SSR) = tuotanto/(tuotanto + tuonti - vienti). Luvut ovat vuosien 2021-2023 keskiarvoja.

Suomen elintarvikeproteiinin tuotanto ja kulutus

Elintarvikeproteiinin tuotanto, kulutus ja omavaraisuus on laskettu ensimmäistä kertaa koko Suomen tasolla ja tuoteryhmittäin

2023

Maidon alueellinen omavaraisuus

Maito

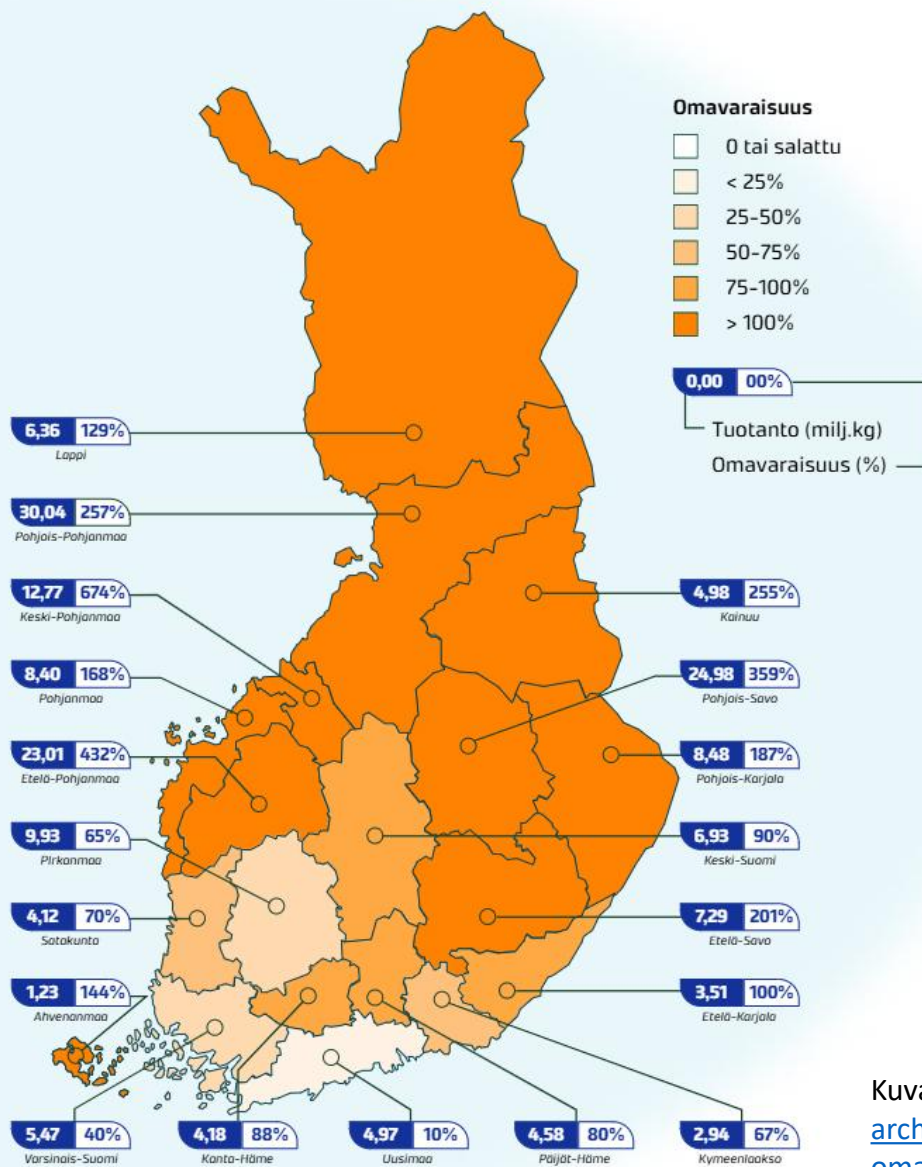
MAITORASVA JA -VALKUAINEEN

2024

TUOTANTO 174,15 milj.kg
KULUTUS 28 kg /asukas
OMAVARAISUUS 111 %

OMAVARAISUUDEN TOP 3 - MAAKUNNAT

1. Keski-Pohjanmaa 674 %
2. Etelä-Pohjanmaa 432 %
3. Pohjois-Savo 359 %

Kuvan lähde: <https://project-archive.luke.fi/tuotanto-ja-omavaraisuus-maakunnittain/>

Naudanlihan alueellinen omavaraisuus

Naudanliha

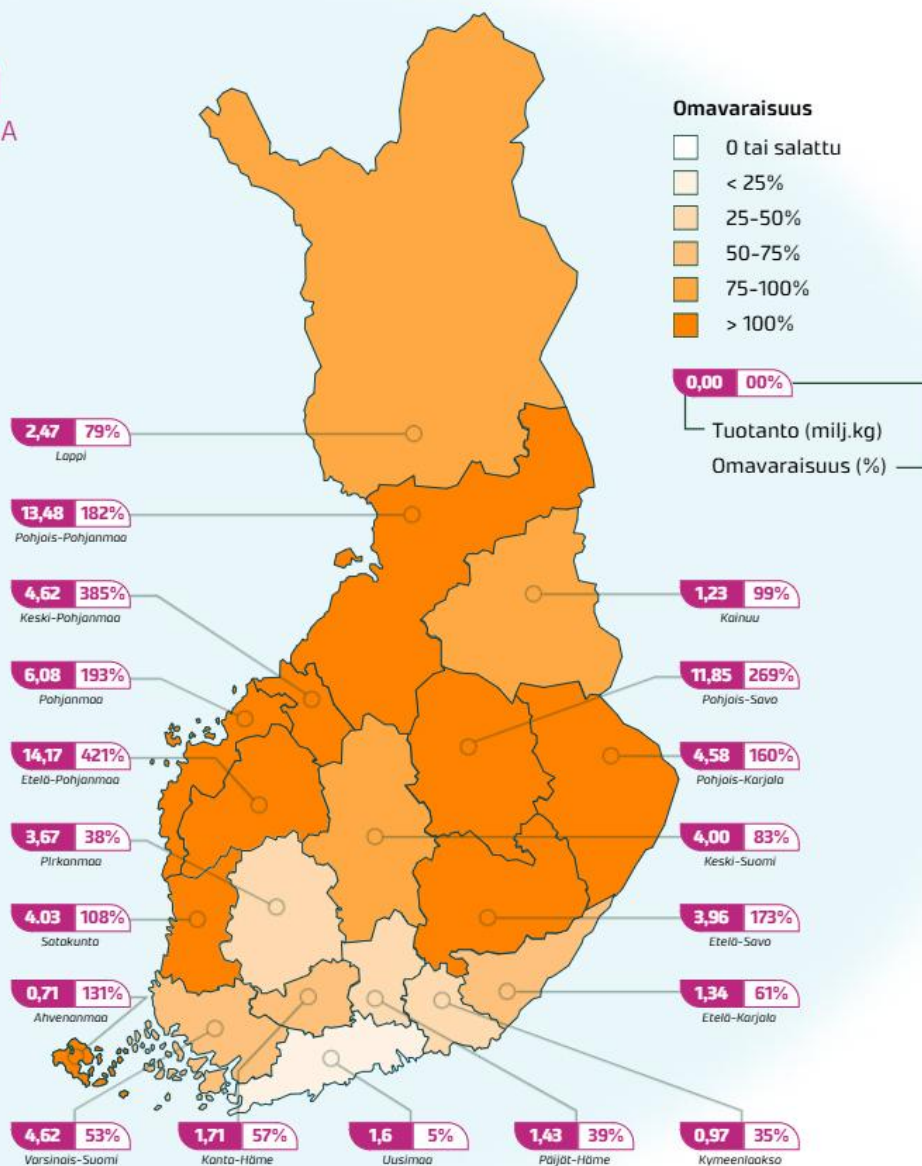
LUULLINEN JA KYPSENTÄMÄTÖN LIHA
(TEURASPAINO)

2024

TUOTANTO 86,51 milj.kg
KULUTUS 17,7 kg /asukas
OMAVARAISUUS 87 %

OMAVARAISUUDEN TOP 3 - MAAKUNNAT

1. Etelä-Pohjanmaa 421 %
2. Keski-Pohjanmaa 385 %
3. Pohjois-Savo 269 %

Sianliha

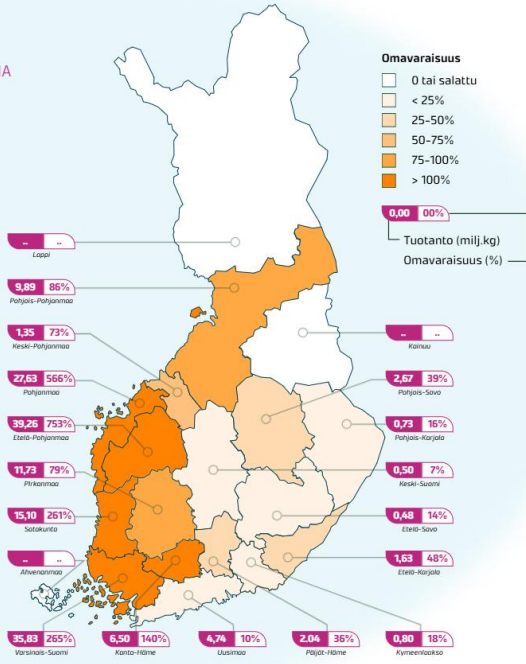
LUULLINEN JA KYPSENTÄMÄTÖN LIHA (TEURASPAINO)

2024
TUOTANTO 160,91 milj.kg
KULUTUS 27,4 kg /asukas
OMAVARAISUUS 104 %

OMAVARAISUUDEN TOP 3 - MAAKUNNAT

1. Etelä-Pohjanmaa **753 %**
2. Pohjanmaa **566 %**
3. Varsinais-Suomi **265 %**

- Ruis
- Peruna
- Tomaatti
- Porkkana
- Mansikka
- Maito
- Kananmuna
- Naudanliha
- Sianliha
- Broilerinliha

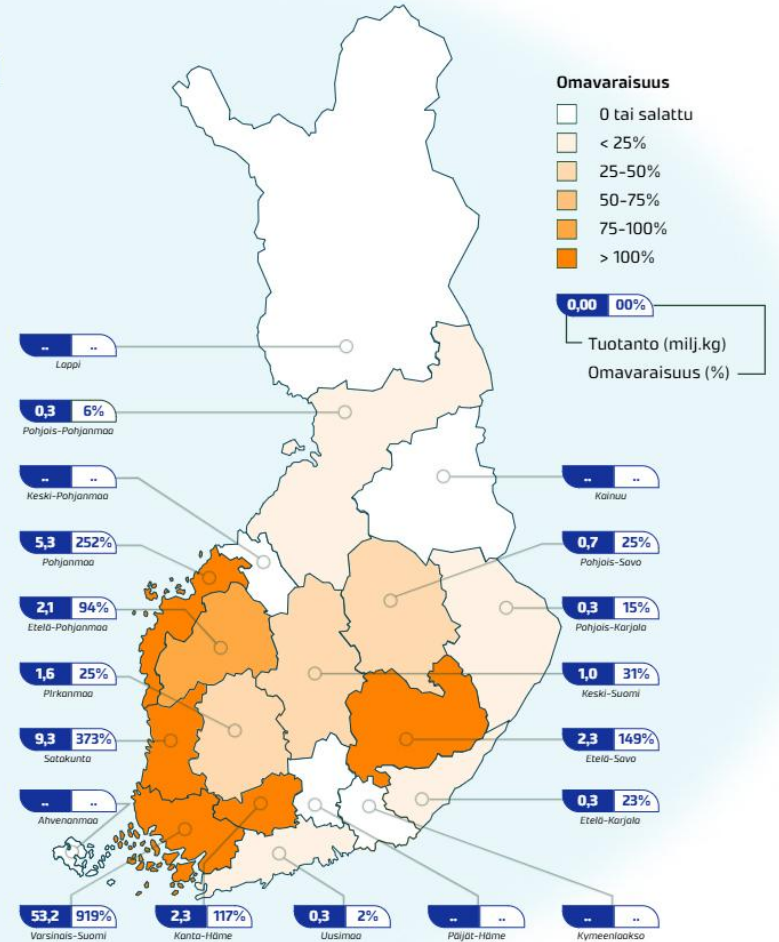
Kananmuna

2024
TUOTANTO 80,0 milj.kg
KULUTUS 11,76 kg/asukas
OMAVARAISUUS 121 %

OMAVARAISUUDEN TOP 3 - MAAKUNNAT

1. Varsinais-Suomi **919 %**
2. Satakunta **373 %**
3. Pohjanmaa **252 %**

- Ruis
- Peruna
- Tomaatti
- Porkkana
- Mansikka
- Maito
- Kananmuna
- Naudanliha
- Sianliha
- Broilerinliha

Broilerinliha

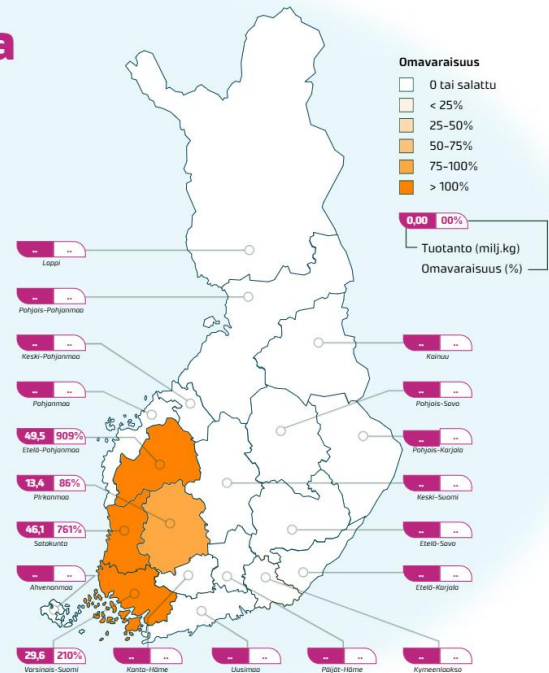
LUULLINEN JA KYPSENTÄMÄTÖN LIHA (TEURASPAINO)

2024
TUOTANTO 140,0 milj.kg
KULUTUS 28,7 kg /asukas
OMAVARAISUUS 87 %

OMAVARAISUUDEN TOP 3 - MAAKUNNAT

1. Etelä-Pohjanmaa **909 %**
2. Satakunta **761 %**
3. Varsinais-Suomi **210 %**

- Ruis
- Peruna
- Tomaatti
- Porkkana
- Mansikka
- Maito
- Kananmuna
- Naudanliha
- Sianliha
- Broilerinliha

Perunan ja rukiin alueellinen omavaraisuus

Peruna

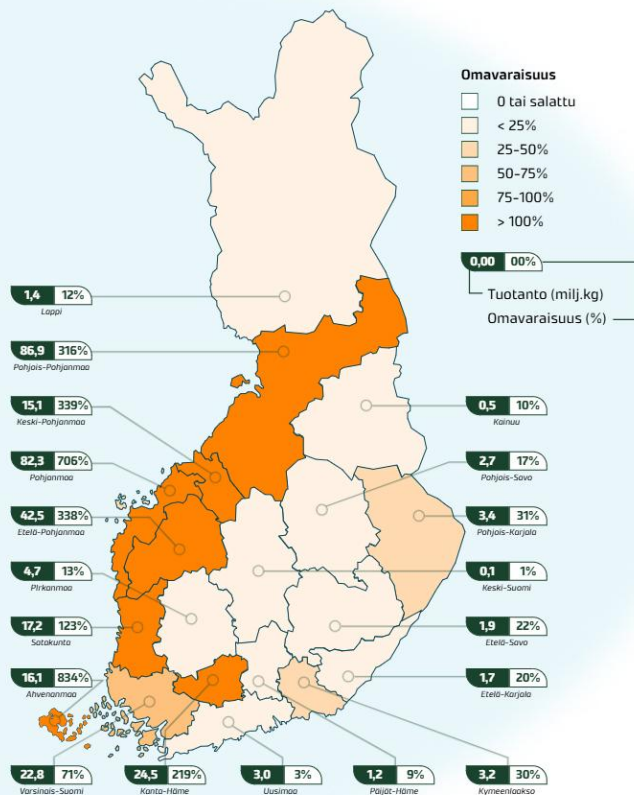
2023

TUOTANTO 331,8 milj.kg
KULUTUS 66 kg /asukas
OMAVARAISUUS 90 %

OMAVARAISUUDEN TOP 3 - MAAKUNNAT

1. Ahvenanmaa 834 %
2. Pohjanmaa 706 %
3. Keski-Pohjanmaa 339 %

- Ruis
- Peruna
- Tomaatti
- Porkkana
- Mansikka
- Maito
- Kananmuna
- Naudanliha
- Sianliha
- Broilerinliha

Ruis

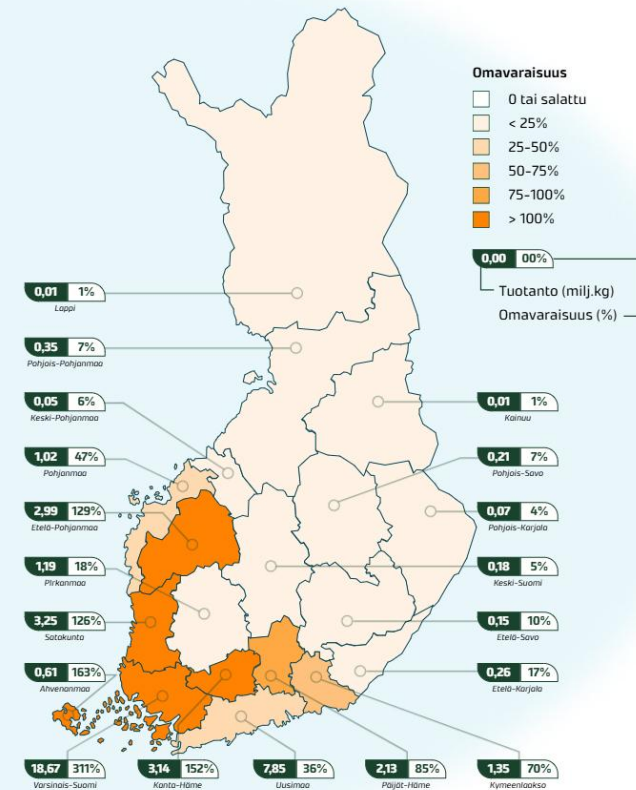
2024

TUOTANTO 43,49 milj.kg
KULUTUS 12,2 kg /asukas
OMAVARAISUUS 63 %

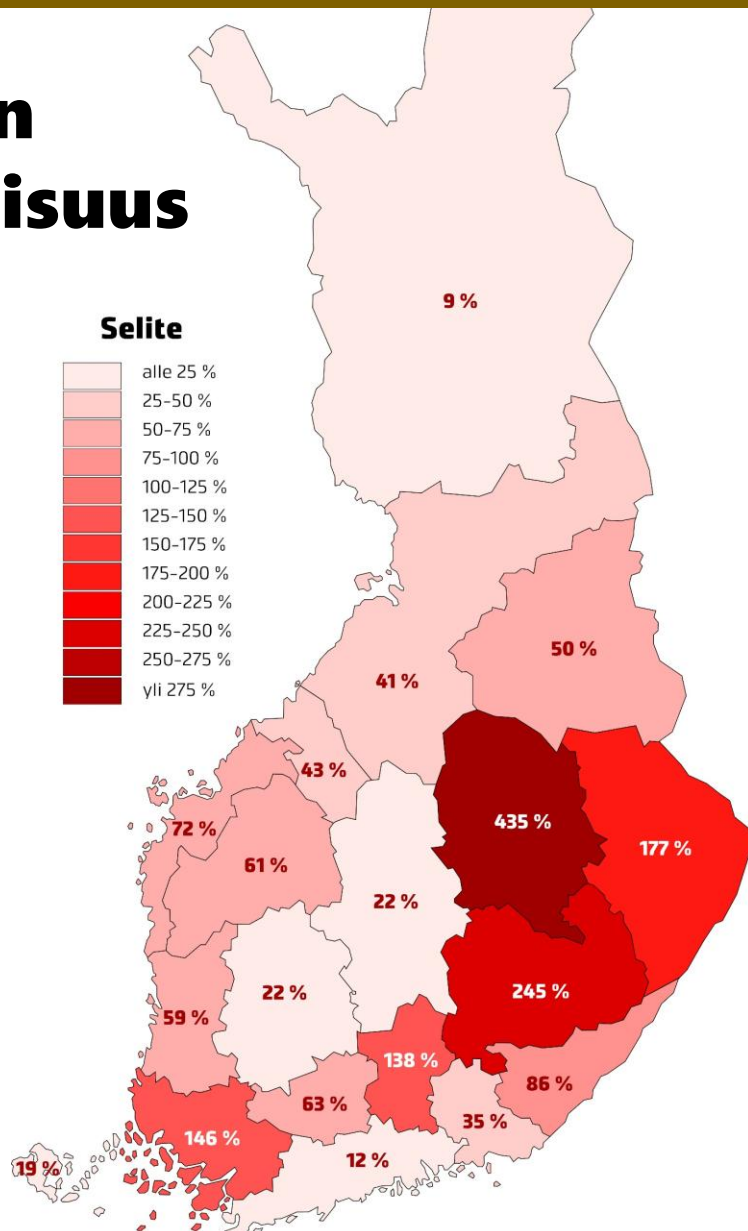
OMAVARAISUUDEN TOP 3 - MAAKUNNAT

1. Varsinais-Suomi 311 %
2. Ahvenanmaa 163 %
3. Kanta-Häme 152 %

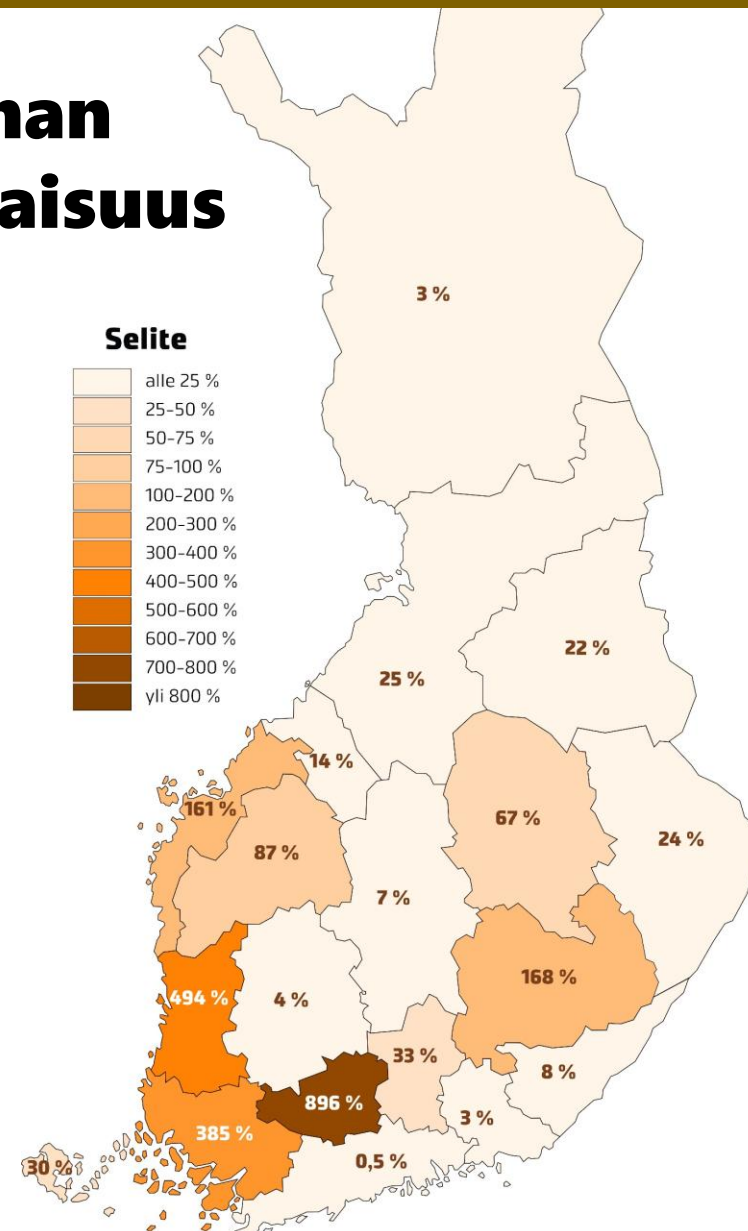
- Ruis
- Peruna
- Tomaatti
- Porkkana
- Mansikka
- Maito
- Kananmuna
- Naudanliha
- Sianliha
- Broilerinliha

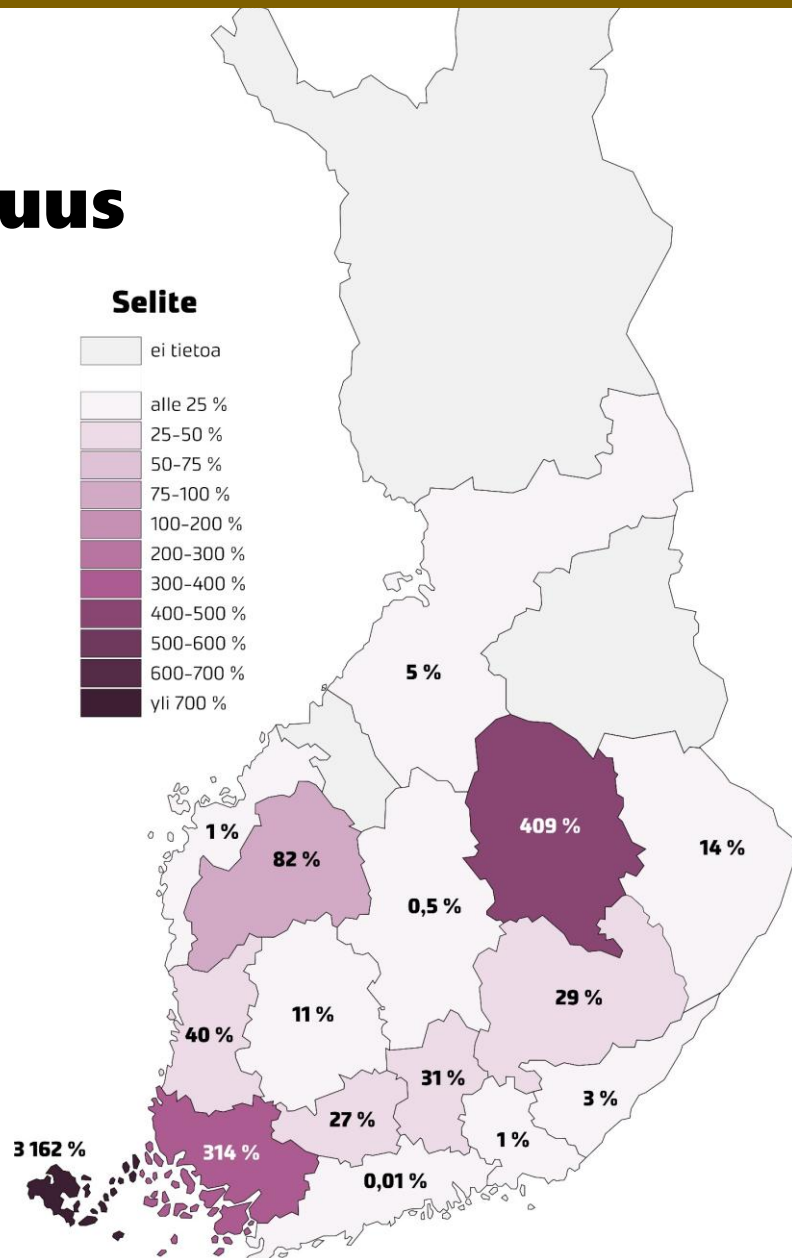
Mansikan omavaraisuus

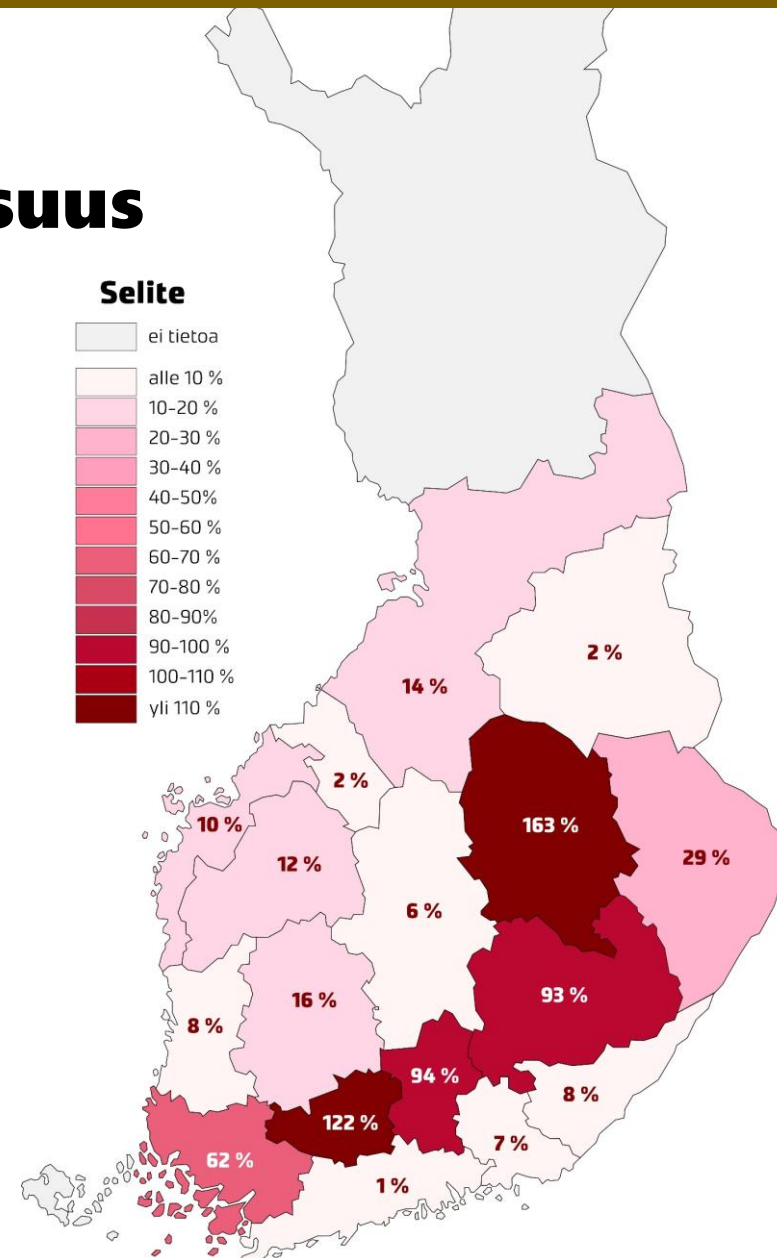
Porkkanan omavaraisuus

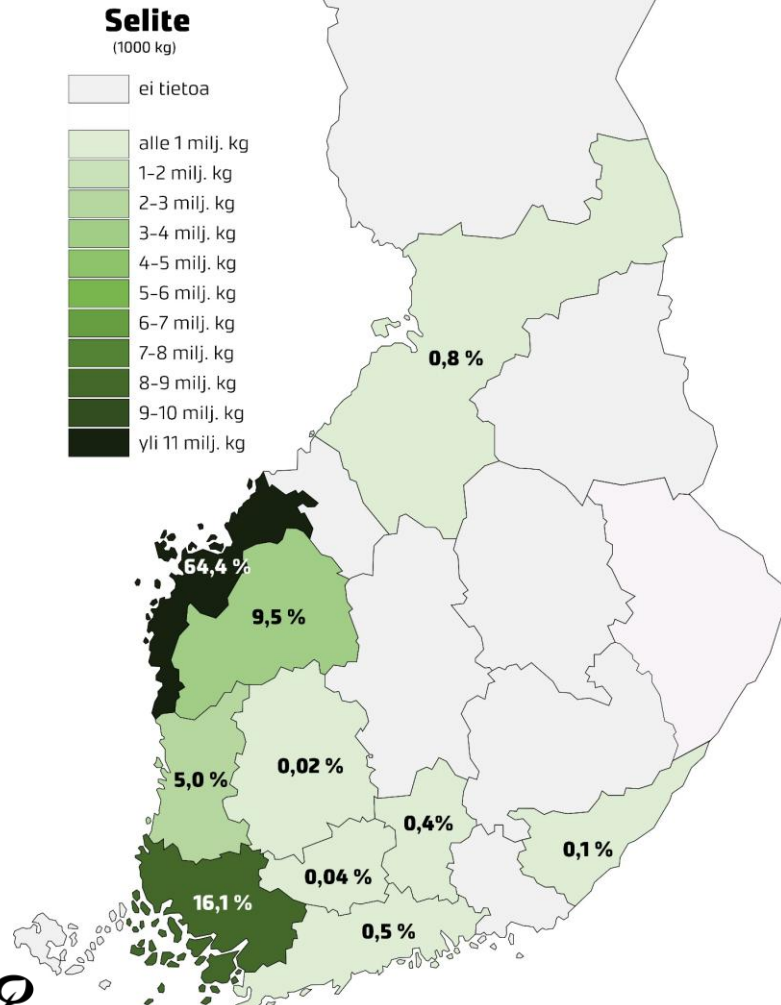
Sipulin omavaraisuus

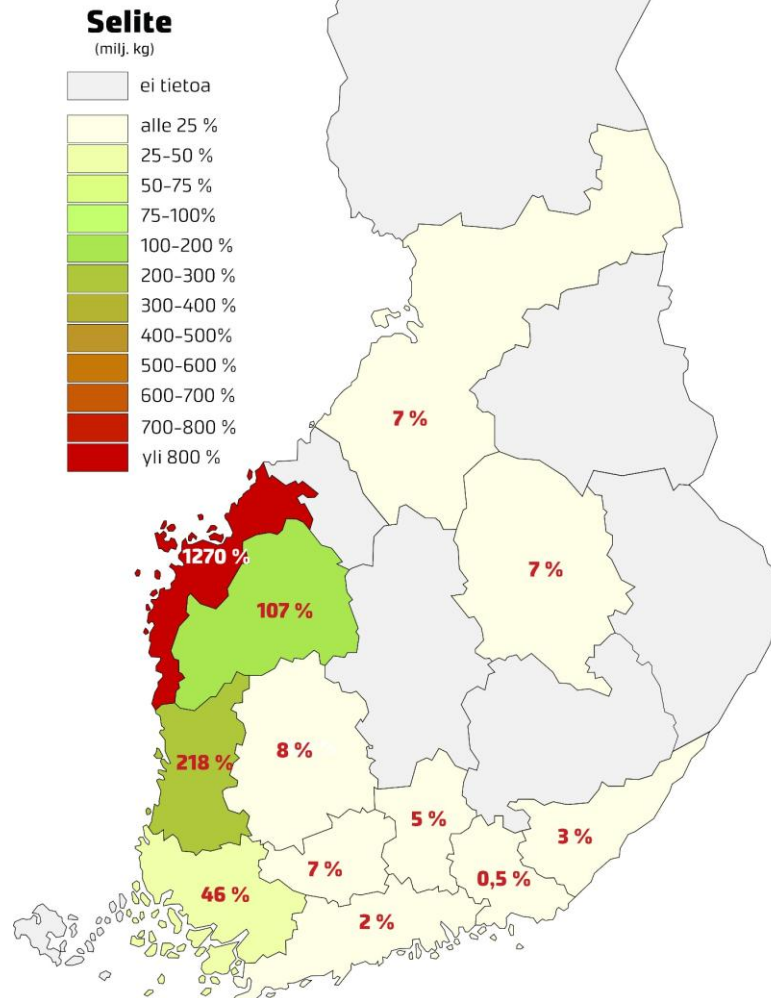
Vadelman omavaraisuus

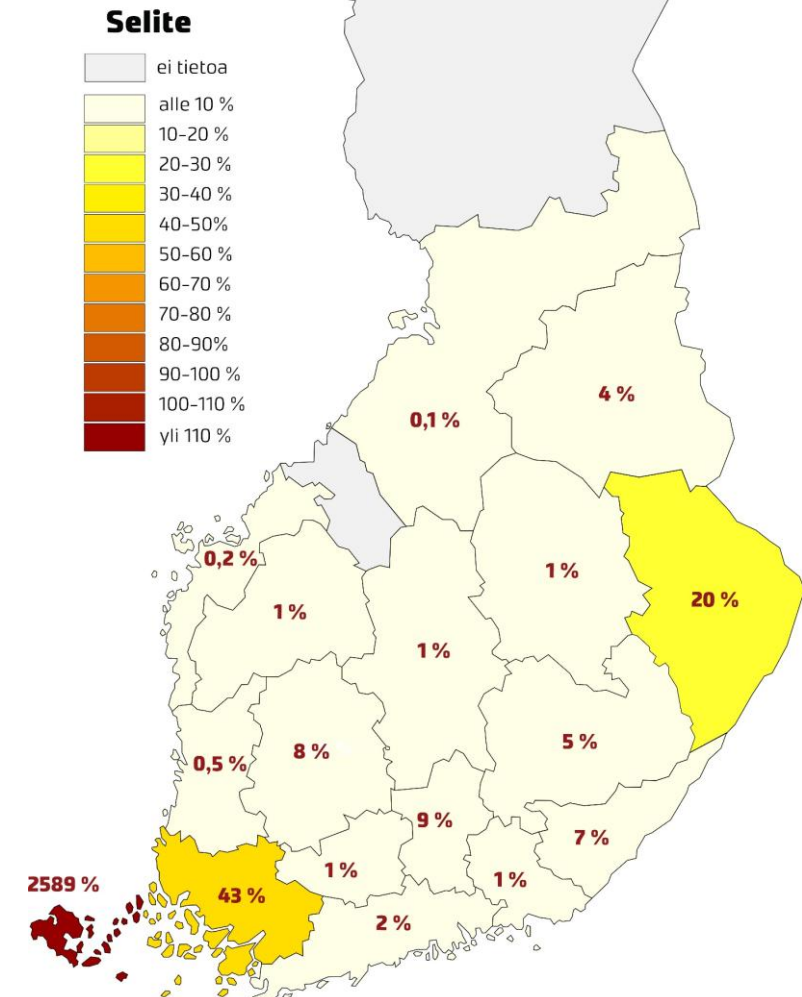
Kasvihuonekurkku

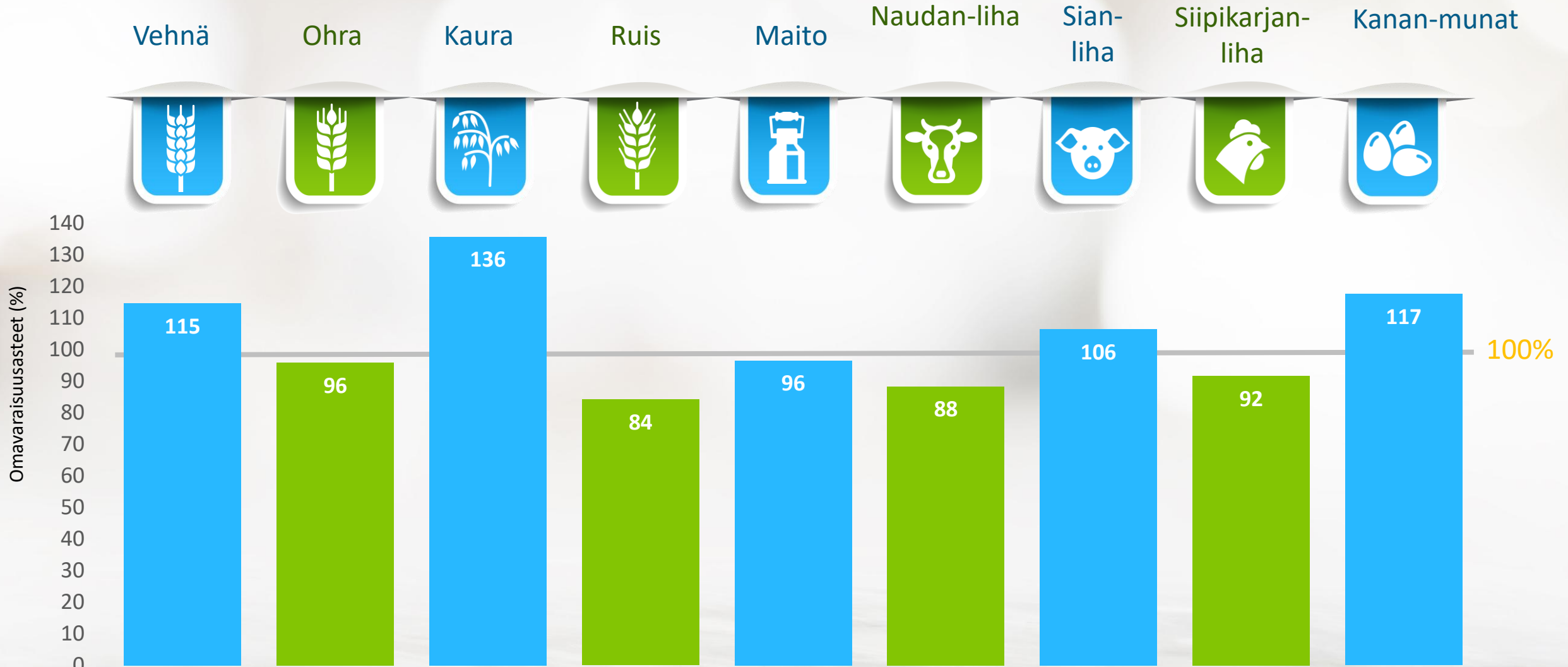
Kasvihuonetomaatti

Omena

Maataloustuotteiden omavaraisuusaste

Lähde: omat laskelmat Luonnonvarakeskuksen ja Kantar TNS Agrin aineistoa käyttäen. Huom.: omavaraisuusasteen (self-sufficiency rate, SSR) = tuotanto/(tuotanto + tuonti - vienti). Luvut ovat vuosien 2021-2023 keskiarvoja.

Elintarvikeketjun tuontiriippuvuus

Elintarvikeketjun tuontiriippuvuus – mitä tuodaan?

Paljonko tuontia tavaroina ja palveluina kaiken kaikkiaan on tarvittu elintarviketuotantoon kotimaassa nykymuodossaan?

Maatalouden tuotannossa käytettyjä tuontitavaroita ja -palveluja vuonna 2016, (milj. euroa)

Lähde: [Knuutila & Vatanen, 2021](#). Elintarvikemarkkinoiden tuontiriippuvuus 2003–2016. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 44/2021.

Elintarvikeketjun tuontiriippuvuus – mihin tuodaan?

Paljonko tuontia tavaroina ja palveluina kaiken kaikkiaan on tarvittu elintarviketuotantoon kotimaassa nykymuodossaan?

Tuontipanosten osuus elintarvikesektorin tuotoksesta toimialoittain 2016 (%)

55

42

39

34

33

29

28

22

22

21

18

18

16

15

Lähde: [Knuuttila & Vatanen, 2021](#). Huom. Luvut eivät sisällä investointien edellyttämää tuontia, ainoastaan tuotannossa käytettyjä kertaluonteisia tuotteita.

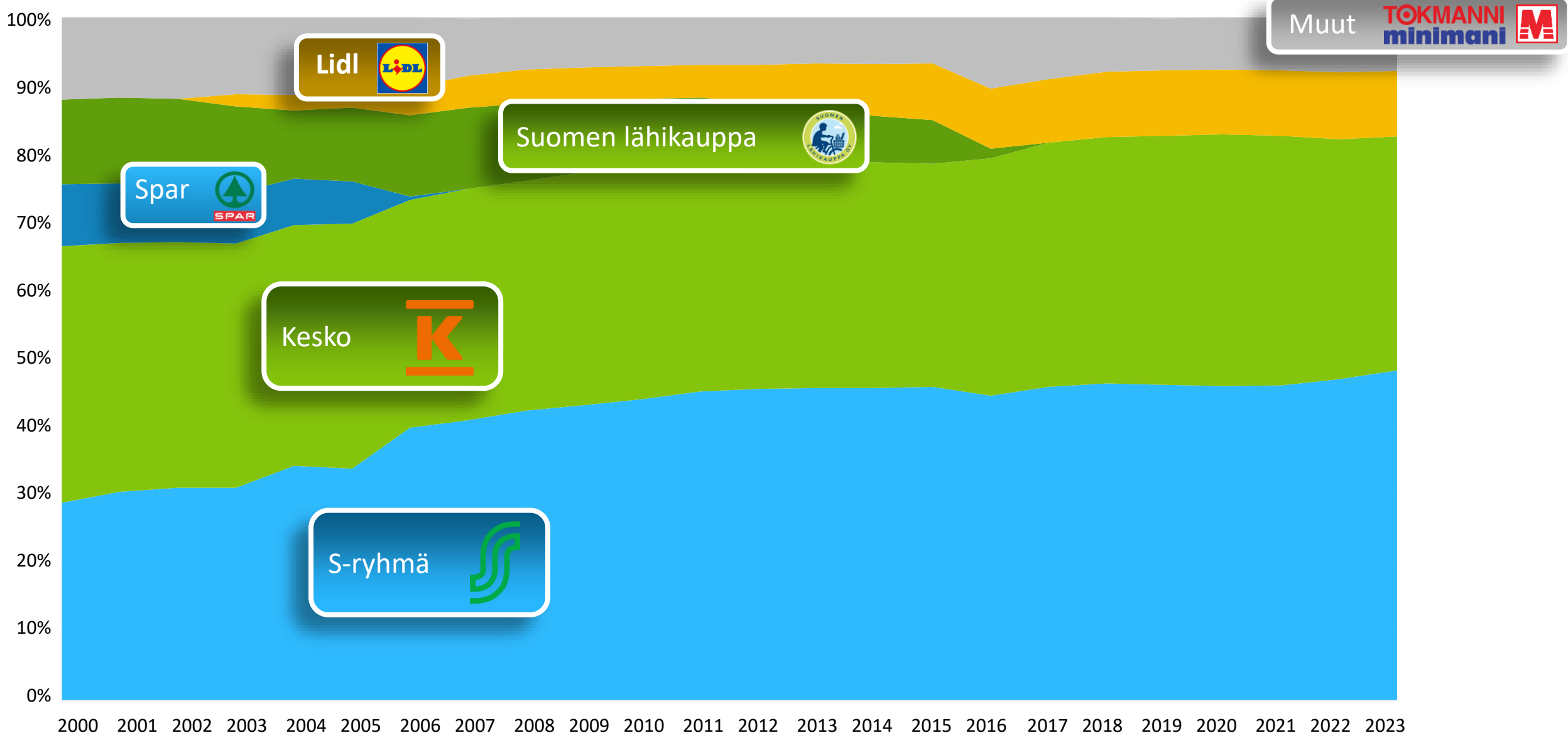
Maatalouden tuotantopanosten omavaraisuusasteet

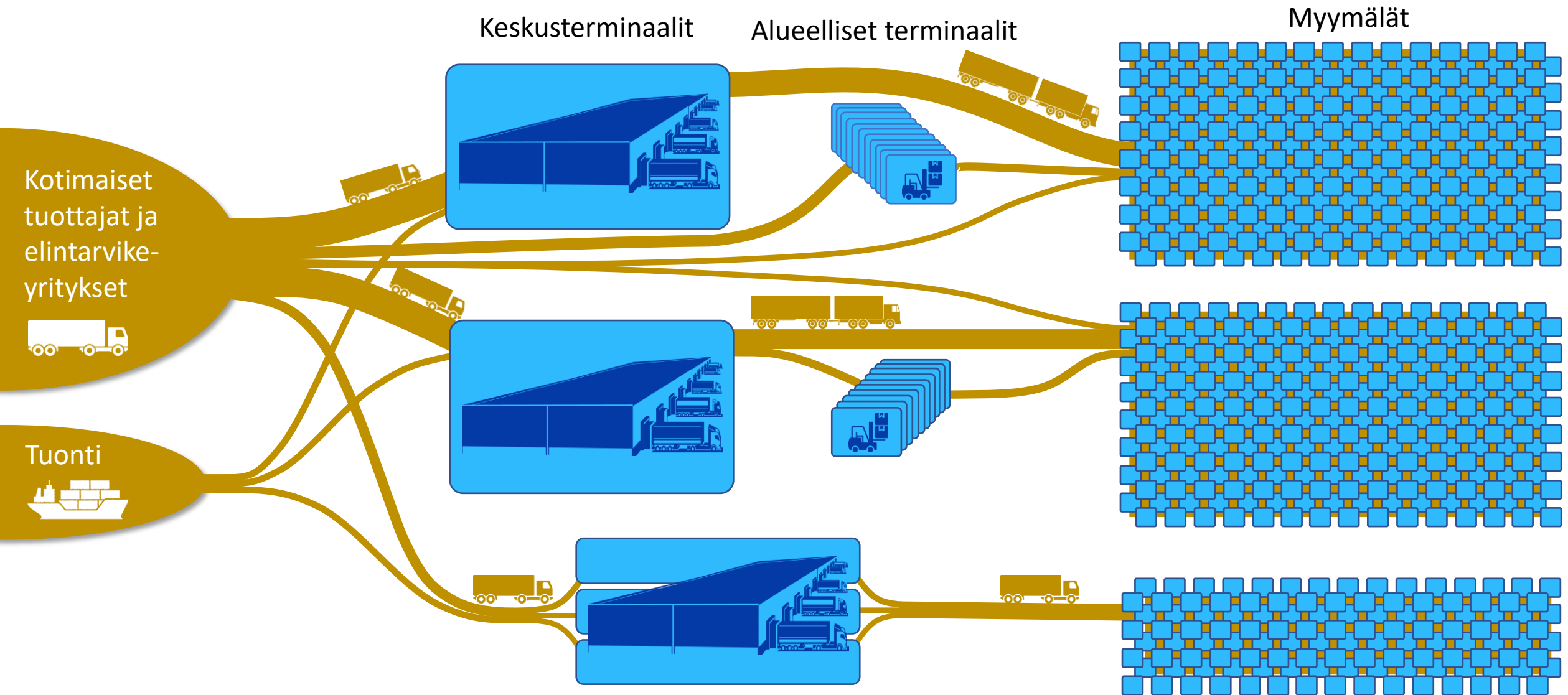
Elintarviketeollisuuden kriittisiä panoksia

Vähittäiskauppa rakennekehitys yritysten markkinaosuudet

Vähittäiskaupan logistiikkarakenne

Elintarvikekaupan kriittisiä panoksia

Kauppa suuri työllistäjä, pandemiat, lakot ym.

Meriliikenne – Itämeri plus globaali Itämeri on kriittinen
Globaali logistiikka: ohjausjärjestelmät, tilausjärjestelmät, satamat, kontit, alukset, salmet ja kanavat
Maatiekuljetukset

Sähkökatkokset: jatkuvuuden varmistus, varajärjestelmät, kassojen ja maksujärjestelmien varajärjestelmät

Tukku- ja vähittäiskauppa

Rullakot, sisäinen kuljetuskalusto, pakkausten käsittely, kassat, kylmälaitteet, maksujärjestelmät

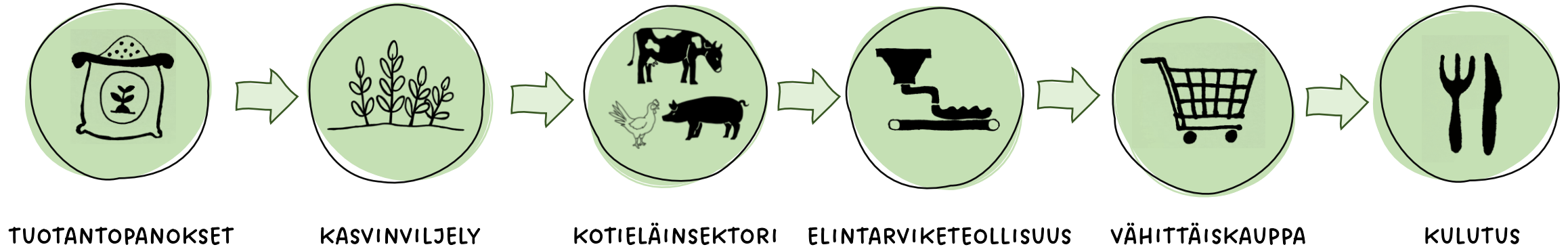

IT järjestelmien kriittinen vaikutus tuotannonohjaukseen, tilaus-, inventaario- ja maksu ym. järjestelmiin

Tuoretuotteet pääosin kotimaisilta toimittajilta
Tuonnista teolliset tuotteet sekä hevi
Tuonnin toimitusvaikeuksiin on varauduttu varastotasojen nostamalla, valikoimaa kaventamalla ja ennakoivalla tilauksilla.

Alueellisessa omavaraisuudessa raaka-aineet vs. arvoketju

ELINTARVIKKEKETJU

Suomen maakunnat

Maakuntien keskinen työnjako arvoketjun sisällä

Lappi tai Ahvenanmaa

Kokonaisarvoketjun tarve meren tai etäisyyksien ym. takia

Miten toiminnan jatkuvuus taataan: maatilat, elintarvikeyritykset, kaupan yksiköt?

Lähiruoan ja ruokamatkailun merkitys (Ruotsi: Mat från fjällen)